

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne in prost. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Cesar Franc Jožef umrl.

Ugasnilo je trudaljubivo življenje vladarja avstro-ogrske monarhije. Dne 21. t. m. je preminul ob 9. uri zvečer cesar Franc Jožef v svojem rojstnem gradu v Schönbrunn pri Dunaju. Pokojni monarh je bil rojen dne 18. avgusta 1830. Vlado je nastopil dne 2. decembra 1848. leta, ki je bilo za vso Evropo jako burno. Vlado cesarja Franca Jožefa je bilo vobče precej burno, šele zadnja štiri desetletja so bila mirnejša, dokler ni izbruhnila sedanja svetovna vojna. Avstrija je imela za njegovega vladanja vojne z Italijo, z Danci, Prusi, Rusi in ob okupaciji Bosne.

Najznamenitejši dogodek v njegovem vladanju je za notranji razvoj države avstro-ogrske ustava, ki je bila uveljavljena končno v letih 1867. do 1871. ter uvedba splošne volilne pravice v Avstriji.

Nova ustava je zlasti dvignila izobrazbo, ker je s svojim šolskim zakonom pospeševala modernejšo šolstvo. Pa tudi v gospodarskem pogledu se je v mirnih časih razvijala in industrializirala država razmeroma precej naglo.

Avstrijski cesar Franc Jožef je bil z vso dušo vojak. Ni ga morda vladarja, ki bi toliko delal, vedno delal in če upoštevamo, da je Franc Jožef vladal skoro 68 let, potem nam je jasno, kako velikansko vladarsko delo je opravilo njegovo življenje in vztrajno življenje, ki je še dan svoje smrti opravilo nekaj vladarskih poslov.

Monarh je obolel pred kakimi tremi tedni za katarjem. Zadnje dni pred smrtjo se je pojavilo v desnih pljučih vnetje, ki je cesarja že prejšnja leta večkrat napadalo.

Z umrlim avstrijskim monarhom, je zgodovina sedanje Avstro-Ogrske tako tesno spojena in tako značilna, da se bo smatralo njegovo vladanje še pozno kot zgodovinska doba, doba, ki je često vplivala na ves politični položaj.

Njegova miroljubnost je bila vobče znana; in tudi ob izbruhu sedanje vojne je vladar bridko tožil, da je moralo priti do vojne.

K počitku je legel vladar, ki je posvetil svoje življenje od rane mladosti pa do najčastitljive starosti svoji državi.

polje, marveč se more urediti le ob zeleni mizi pri mirovnih pogajanjih.

Izvajanja državnega kanclerja lahko razporedimo na štiri točke:

1. Nemčija ni hotela te vojne,
2. Nemčija vojuje to vojno le kot obrambno vojno,
3. Nemčija ni nikdar mislila, anektirati Belgijo,
4. Nemčija je pripravljena pristopiti mednarodni zvezi v ohranitev miru.

S to izjavo državnega kanclerja je podana podlaga, na kateri se more obravnavati o miru, če marajo obravnavati oni. Če države, ki so z nami v boju, ne obstoje na tem, da nas obvladajo, in če so zadovoljne s tem, da ne pridobe več v tej vojni, kar hoče Nemčija, potem ni treba več nadaljevati vojno. Če bi nasprotniki še po izjavi državnega kanclerja zavrnili nevtralni posredovalni poskus, ki pač ne more biti več daleč, bi prevzeli s tem pred vsem svetom odgovornost za nadaljevanje te vojne.

V nekaj tednih bodo zopet s propovednic po vseh krščanskih evropskih deželah oznanjali veselo božično poročilo: „Mir ljudem na zemlji!“ Če bomo morali preživeti še tretje božične praznike v vojni — ni to ne naša krivda in ne naša volja.

Obramba in mir.

(Filip Scheidemann.)

„Nemški narod vojuje to vojno kot obrambno vojno v varstvo svojega nacionalnega obstanka in svojega svobodnega razvoja. Nikdar nismo kaj drugega trdili, nikdar kaj drugega hoteli.“ Tako je rekel državni kancler v glavnem odboru državnega zbora, dne 9. novembra. S tem pritruje temu, kar so socialni demokrati nešteto krat povedali v parlamentu in časopisju. Načelno je torej soglasje v državi od vrha pa do temelja.

Koliko časa naj se še nadaljuje grozovita, Evropo pustošča vojna? To je misel, ki prepaja vse. Vsi pravijo: Toliko časa, dokler se dožene, da niso bile te žrtve zaman, doseže, da ne obišče taka vojna še enkrat človeštvo? To zagotovo hočejo vsi.

Kdaj pride ta gotovost? Ko vsi narodi izkervave? Ali je res kje še tako kratkoviden človek, ki se še domišlja, da se tej ali oni skupini držav posreči drugo potolčico do uničenja, da ji utegne diktirati mir ter s tem ugotoviti, da se vojna več ne obnovi?

Bedak je, kdor to veruje, zakaj, vojna divja že 28 mesecev.

Mnogi — pri nas kakor tudi v sovranih državah — še vedno niso spoznali pomena te koalicijske vojne. Pač je bilo mogoče priti do jasne odločitve v nemško-francoski, rusko-japonski vojni, še lažje seveda v vojni Anglije proti Burom. Taka odločitev ni mogoča, če se vojskujeta dve tako veliki, druga drugi ravnotežni skupini, kakor v tem borenju brez primere.

Celotno narodno gospodarstvo je v vojni službi. In kakor v drugih deželah, nameravajo tudi pri nas izdelovanje municije še silno pomnožiti. Vsi narodi so odločeni storiti do zadnjega diha vse, da preprečijo poraz.

Poraz preprečiti, to bi moralo biti in le to more biti cena zmage za vse narode.

Kajti zmaga, ki naj bi prinesla, kar opisujejo junaki peresa bogata v fantazijah v vseh jezikih in po vseh deželah, ki naj bi jih dosanjali povsod, na tej strani in na oni, strani Vogeov, na tej strani in na oni strani Kanala. Osvojenje Alzacije in Lotaringije, pomaknitev nemško-francoske meje do Rena to so bile prav tako prazne sanje, kakor so vojni smotri šestih nemških zvez in ruske želje po osvojitvi Šlezije in Izhodne Prusije.

Za Nemčijo zadostuje zmaga, če se ubrani ogromni premoči. Kajti ta zmaga pomeni, da ostane državno ozemlje nedotaknjeno, da ostane politična samostojnost države prav tako nedotaknjena kakor nje svoboda gospodarskega razvoja. Kaj smo še hoteli? Vojno smo pričeli le v obrambo in še vedno se nahajamo v znamenju te besede, ki je bila dognana ob izbruhu vojne: „Nas ne vodi hrepenenje po osvajanju!“ Jasneje nego kdaj doslej je povedal državni kancler dne 9. novembra, da nikdar ni mislil na anektiranje Belgije. Da je še manj mislil na to, da bi Francozom odtrgal kaj ozemlja, je itak razumljivo.

Seveda je g. Bethmann-Hollweg nekoč prej govoril o „stvarnem poročstvu“ na zahodu. Že pred letom dni sem opozarjal, da se da tako poročstvo doseči najbolje s pogodbo, ki omogočuje trajen mir. V tem zmislu so tudi zahtevali po vseh drugih vojujočih deželah v teku teh vojnih let mednarodne dogovore, ki naj onemogočijo obnove vojne.

V Nemčiji se je razpravljalo javno o tem vprašanju najmanj. Vprašanje pa živi in pridobiva vedno več pristašev po vsem svetu. In tudi nemški državni kancler se je priznal v govoru dne 9. novembra kot pristaša Wilsona in Greya, ki se zavzemata za „Mednarodno zvezo v ohranitev miru“. Če zahteva g. Bethmann-Hollweg v svojem govoru svobodo morij, je končno to tudi stvar, ki v prvi vrsti tudi ne spada na zeleno

Zavrtnjeni rudniški posestniki.

Nedavno smo poročali, da je vložilo dvanajst rudniških družb na Češkem pritožbo proti odloku revirnega urada v Falknovu. Rudarski revirni urad v Falknovu je odredil na naznanilo uradnika ministrstva za javna dela, da se jamskim delavcem oddaja kalcijkarbid za cel teden ter se jim prepusti, da snajžijo in urejujejo svetilke sami, dasi je to v nasprotju z ministrsko naredbo z dne 10. januarja 1914, točka 7. Svetilke mora namreč pripravljati rudnik sam in pripravljene oddajati rudarjem.

Družbe so vložile najprej prošnjo na rudniško glavarstvo v Pragi, ki je prošnjo zavrnilo, češ da je pravilno ravnanje z acetilenskimi svetilkami važno, ker sicer se utegnejo dogajati nezgode. Revirni urad je nato naročil vsem rudnikom v svojem okrožju, da morajo polniti, hraniti in čistiti karbidne svetilke pri rudniku v to določeni delavci, ne pa rudarji sami. Proti temu odloku vloženi priziv je rudniško glavarstvo seveda zavrnilo.

Rudniški posestniki niso bili zadovoljni s tem odlokom in so se pritožili na upravno sodišče, češ da je odlok rudniške oblasti v nasprotju z odlokom ministrstva za javna dela, ker se dejanski stan ni dognal rudniško-policijskim potom.

Upravno sodišče pa je pritožbo zavrnilo. Upravno sodišče ne priznava pritožbenih razlogov, ker je dejstvo itak dognano, ter pristavlja, da je bila rudniška oblast celo dolžna ukreniti, kar je v zmislu dotične ministrske naredbe primerno in potrebno. da se zmanjša in prepreči nevarnost, ter je prisodilo vsaki družbi 200 K redovne globe.

Pritožba je bila precej drzna. Družbe so popolnoma prezrle moralno stran in so

se hotele iznebiti nekaj manjših izdatkov iz same dobičkaželjnosti. Čudno je tudi stališče teh družb glede rudniške policije. Po mnenju rudniških družb se lahko napravljajo zakoni, izdajajo naredbe, proti katerim pa sme oblast nastopiti šele tedaj, če je rudniška policijska oblast podjetnike ovadila in jih potem svoje eksekutivne oblasti prisilila, da izpolnjujejo zakonite določbe, sicer pa naj bi ostale vse naredbe, če jih izda tudi najvišja rudarska oblast, potem takem le papirnata pravica.

Če bi hoteli odpraviti vse nevarnosti z izvrševanjem predpisov, bi se moralo še marsikaj ukreniti. Vsaj tretjino manj premo-ga bi se dobavilo, če bi se rudarji ravnali strogo po predpisih. Rudarji imajo razme-roma majhne plače ter delajo v jamah s posebno drzovitostjo in naglico, da si vsaj nekaj več zaslužijo. Rudarji dobro vedo, da bi bilo potrebno, ravnati se po predpisih, toda zakon boja za obstoj in skrb za prehrano rodo-vin jih nujno sili, da ravnajo čisto drugače.

S to razsodbo je končno rešeno vprašanje glede karbidnih svetilk, ki je že delalo toli-ko skrbi podjetnikom čeli dve leti.

Sidney Webb o po- ložaju po vojni.

Zanimivo je čuti sodbo duhovitega moža, zlasti tako resnega kakor je Sidney Webb, znani zgodovinar angleških strokovnih organizacij. Sidney Webb meni, da bo vsakršen poizkus po vojni znižati mezde, nale-tei na skrajno odločen odpor, ker se tudi cene živilom po vojni nikakor ne bodo znatno znižale. Voznina in plovba ostaneta dragi, ker bo nedostajalo ladij in vozil ter bodo zahtevali surovine od osrednjih držav.

Volnena obleka ostane draga. Cene mesu in mleku pa se utegnejo še mnogo dvigniti, preden zaredi Nemčija dovolj živi-ne ter dobi ameriški trust za meso svoje ladje za izvažanje zmrzlega mesa. Kruh se bo pocenil kvečjemu za eno ali dve penci, a cena se mu ne bo nikdar več znižala na štiri pence. Visoke cene za sladkor, čaj in petrolej tudi ne bo mogoče odpraviti.

Oficielno poročilo o zaposlenju delav-cev v kmetijstvu, izpričuje, da manjka de-lavcev, in takorekoč svetuje, da naj se kmetiške delavce prisili, da delajo za prej-šnje nezadostne mezde.

Najhujše pričakuje Sidney Webb v fi-nančialnem položaju delavstva, ko odpade po vojni čezurno delo ter starčki in otroci, ki sedaj s svojim delom znatno podpirajo družine, ne bodo mogli biti več zaposleni kakor sedaj. Na drugi strani so delavci žrtvovali s samozatejevanjem svoje pogodbe, ki so jih sklenili potem strokovnih organi-zacij, ter jim je vlada „sveto prisegla“, da se to požrtvovanje delavstva po vojni po-plača in stopijo vse prejšnje pogodbe v veljavo.

Delodajalci so se posmehovali takim obljubam, in tudi niso skrivali, da bodo po vojni prepovedali vsakršno vmešavanje v tovarniške in obratne razmere ter da bodo vse udobnosti, ki jim jih je prinesla vojna, hoteli ohraniti zase. Sidney Webb pravi, da tukaj ni drugačne pomoči kakor pravice strokovnih organizacij, ki naj jih vlada za-jamči, da smejo delodajalce prisiliti, da priznajo sploh strokovne organizacije kot organizacije.

Svetovna vojna.

Na italijanskem bojišču ni večjih bojov. Pač pa se Italijani pripravljajo na veliko ofenzivo z izredno mrzlico. Avstrijske čete so izvršile nekaj napadov pri Gorici ter zavzele nekaj zakopov in zajele do 3500 mož. Za Italijane je Gorica posebno važna, ker če bi tu jele prodirati avstrijske čete, pride v nevarnost vsa italijanska vojska, ki se nahaja na kraški planoti.

Prvotna fronta je tekla preko Podgore čez zapadni rob hriba sv. Mihaela, zapadni rob dobrdobske visoke planote, čez Selce in od tam v južnovzhodni smeri do morja. Sedanja fronta pa gre izhodno Gorice čez Vrtojbo, Kostanjevico, Novo vas, Jamlje in od tam v loku do morja, katero doseže 3 km zapadno Devina.

V poldrugoletni vojni so dosegli Itali-jani na ozemlju okolo 12 kilometrov na prostoru, a so žrtvovali nad milijon ranjencev in mrtvih. Ujetnikov so izgubili v zadnjih štirih bitkah nad 40000.

Na ruski fronti ni posebnih prememb. Operacije so domala zastale. Le v izhodni Galiciji in severni Sedmograški, kjer so nemške čete prodrle deloma že na rumunska tla so se ponavljali boji.

Glavno pozorišče na izhodu sta sedaj Rumunija in Macedonija.

Ob severoizhodni meji Sedmograške meje se vrše le manjši boji. Na jugoizhodni fronti so pa prodrle čete osrednjih držav že do Vlaške ravnine. Prodirale so v petih smereh zlasti od Kronštadta proti Predealu, čez Törsburški prelaz proti Campolungu, čez Rotenturmski prelaz po dolini reke Aluta ter čez Vulkanski prelaz v dolino reke Jiju. Zvezne čete so dosegle železnico, ki gre iz Oršove v Krajevo ter tudi zasedle mesto Krajevo. Pa tudi na drugih mestih so prodrli 40 in 80 kilometrov na Rumunsko. Pri mestu Targiju se je vršila precej velika bitka, kjer so bili Rumuni popolnoma po-raženi. Od 1. novembra pa do 18. so zajele zvezne čete okolo 20000 Rumunov, 26 topov, 17 municijskih voz in 72 strojnih pušk.

Bojna črta rumunska med Oršovo in Bukarešto je bila predrta pri Predealu in Targiju, kar je imelo za neizogibno posledico zmago v Valahiji. Bukarešta postaja vedno bolj ogrožena, zato je imenoval kralj Jassi za glavno mesto. Sicer ne vemo, kakšne bodo nadaljne operacije, a uspeh v Valahiji je velik, ker so se po tem dogodku jele rumunske čete umikati. Vojni poročevalci so mnenja, da bodo sedaj sledili važni dogodki ob Dunavu, kar pa ni go-tovo, ker ni znano, kje in kako poskusijo Rumuni in Rusi zopet svojo srečo.

V Dobrudži ni posebnih bojov. Nekaj večjih bojov, zlasti artiljerijskih, je bilo pri Silistriji, Konstanci in Črni vodi, ki pa še niso končani.

Podpolkovnik Rousset piše v „Petit Parisien“: Pot iz Besarabije v Malo Vala-hijo je jako dolga in transport ruskih ojačenj na ogrožene kraje silno težak. Za-torej se je bati, da sovražne invazije ne bo mogoče pravočasno zavrniti.

Čete centralnih držav so se s tem že precej približale glavnemu mestu Bukarešti; dočim je v Dobrudži Mackensenova armada takorekoč za hrbtom Rumunov, prodirajo od severozahodne strani avstrijske in nemške čete v srce Rumunije. Za Rumunijo je ta trenutek bridek.

Bitka za Bitolj je trajala več nego dva meseca. Bitolj je eksponirana točka. Da so se ognile bulgarske in nemške čete obko-litvi, so prepustile Bitolj in se pomaknile za Bitolj v svoje nove pozicije. Srbi so prav pred štirimi leti prvič osvojili Bitolj. To je za Srbe moraličen, morda tudi poli-tičen uspeh. Vojaški strokovnjaki (ententini sami pa pravijo), da Bitolj ni strateškega pomena. Srbi bodo najbrže proglasili Bitolj za svoje glavno mesto. Bitolj šteje okolo 30.000 prebivalcev. Nemška poročila pravijo, da so na to fronto došla nova nemška oja-čenja, ter da ententa ne bo dosegla na tem mestu več uspehov.

Boji se vrše pretrogoma tudi na ostali bojni črti v Macedoniji. Pri Seresu je bil v bitki prvi bataljon Venizelosovih prostovolj-cev. Ko so se morali umakniti bulgarskemu pritisku in so zašli v francoski artiljerijski ogenj. Od 1000 mož jih je ostalo le 37.

Najnovejša poročila vedo povedati o novi bitki za Bitoljem. Srbi in Francozi so napadli umikajoče se Bulgare in Nemce.

Nove pozicije so pa mnogo ugodnejše, zato Sarraillove čete ne bodo imele lahkega stališča.

Na Grškem ni posebnih dogodkov. Avstrija in Nemčija sta protestirali proti iz-ročitvi grških vojnih potrebščin ententi. Gr-čija je izjavila, da je bila v to prisiljena, a da kljub temu hoče ostati blagohotna nevtralna.

Vrše pa se pogajanja, da se uredi med Solunsko Venizelosovo republiko in Grčijo nevtralni pas, ki ga zasedejo Francozi, da se ne bodo ponavljali spopadi med grškimi in Venizelosovimi vojaki. Grška vlada se bo tudi tej zahtevi morala udati.

Poročila o opustitvi Solunske ekspe-dicije pa je skoro popolnoma utihnila. Pač pa trdijo razna poročila, da prevzame vod-stvo balkanskih (macedonskih) operacij Italija.

Hudi boji so pa zopet divjali na fran-coskem bojišču, kjer so zopet Angleži ob Ancre in južno Francozi navalili z vso silo na nemško bojno črto. Končno se je izjalovil tudi ta napad, ki ni imel drugega uspeha kakor da so zasedli nasprotniki par razstre-ljenih zakopov.

Z drugih bojišč ni posebno važnih poročil.

Domači pregled.

Avstrijski cesar Karl I. Novi cesar Karl je izdal manifest na avstrijske narode. V manifestu naglaša, da bo njegova naloga in je njegova nada, da se doseže v požrtvo-valnosti državljanov in v zvezi s zavezniki končna zmaga. Vladal bo zvest načelom svojih prednikov ter se trudil, in pospeševal svobodo in red, da bodo vsi delovni d.žav-ljani uživali sadove poštenega dela. — Cesar Karl je rojen 17. avgusta 1887. Poročil se je 21. oktobra 1911 z burbonsko princezijo Cito Parmsko, rojeno 19. maja 1892. Po raznih poročilih se bo cesarica Cita zavzela zlasti za vprašanje prehranjevanja. Novi cesar je že potrdil sedanjo Koerberjevo vlado.

Tretji božič na bojišču. Vojne dobro-delne naprave zbiražjo božična darila za vo-jake na bojiščih. Tretji božič je že to. Da-riila bodo marsikoga prav razveselila.

Novi enokronski bankovci izidejo še pred božičem. Izdajo se tudi 50 kronski ban-kovci obenem; po novem letu pa dvekronski bankovci na boljšem papirju.

Pokop članov avstrijske cesarske hiše se vrši po naslednjem redu. Truplo se takoj balzamira in položi v leseno z zlatom oko-vano krsto ter izpostavi v dvorni cerkvi. Cesarjevo truplo izpostavijo v torek, dne 27. t. m., pogreb pa bo v četrtek, dne 30. t. m. v rodbinsko rakvo v Kapucinski cerkvi na Dunaju. Čez nekaj tednov polože leseno krsto v kovinasto. Novi cesar Karl je določil, da naj se vrši pogreb z vsem sijajem, ki ga predpisuje španski obredovnik.

Peto vojno posojilo je razpisano od 20. t. m. Priporočajo ga oblasti in razni za-vodi. Pogoji so enako ugodni, kakor pri prejšnjih vojnih posojilih.

Sodrug Gregor Tomšič s tovariši (vojna pošta 391) pošilja čitateljem „Delavca“ iskrene pozdrave. Podpisani so na dopisu: G. Tomšič, K. Peršič, I. Šešek, K. Lušič, I. Proselc, I. Stejskal, St. Gasperini, I. Pulec, I. Primožič.

Sestanek nenemških poslancev na Dunaju. Dne 15. novembra je bil na Dunaju sestanek nenemških poslancev. Dunajski listi javljajo, da so se ga udeležili češki poslanci: Udržal, Stanek, Tobolka, Tusar in Stranský: slovenski poslanci: dr. Korošec, dr. Krek in prof. Jarc; maloruska poslanca Čehelsky in Trilovsky ter rumunski poslanec Simionovici. Razpravljali so o važnih aktualnih vprašanjih. Češki poslanci so izjavili, da svojega stališča še ne morejo določiti, ker se šele pripravlja enotna organizacija vseh čeških poslancev. Maloruski poslanci so izjavili, da zavzemajo sicer drugačno politično stališče, kakor češki

poslanci, da pa imajo ž njimi vendar nekaj skupnega, to je nasprotstvo do posebnega stališča Galicije. Končno je bilo dognano, da so vsi poslanci edini v tem, da je treba vsa ustavna in narodnostna vprašanja rešiti parlamentarnim putem, s čimer bi se najbolje služilo stališču monarhije kot velesile.

Koalicija čeških klubov v državnem zboru. Češki parlamentarci so imeli shod, na katerem so napravili nekakšen program, po katerem se bodo ravnali v državnem zboru, v čeških vprašanjih. Zvezi so se pridružili tudi socialni demokrati. To novo političsko parlamentarno koalicijo imenujejo „Češki zvez“. Poleg tega so ustanovili še „Narodni odbor“, ki naj podpira parlamentarno koalicijo. V narodnem odboru so: Predsednik: dr. Karol Matuš. vrhovni ravnatelj Deželne banke; člani: inž. B. Bečka, eksc. dr. Fr. Fiedler, poslanec, dr. R. Fischer, dr. J. Formanek, poslanec, eksc. dr. J. Fort, G. Habermann, poslanec, mons. dr. Fr. Kordač, vl. sv., J. Mašek, Ant. Němec, posl., V. Rejmon, Jan Sedlak, posl., K. Sonntag, moravski dež. odb. Fr. Sabata, Ant. Švehla, predsednik češke agr. stranke, mons. J. Šramek, posl., J. Vaněk, posl., Fr. Zika, predsednik šlezjske agr. stranke. — V predsedništvu Češkega svaza so: Predsednik: Fr. Staněk, 1. podpredsednik dr. B. Šmeral. 2. podpredsednik Jindřih Maštálka; člani: dr. O. Hübschmann, dr. M. Hruban, eksc. K. Prašek, dr. Adolf Stránský, Vlast. Tuzar, Fr. Udržal — Poročilo, da se bodo dogovora strogo držale, prevzemajo podpisane stranke: Češko-slovanska agrarna stranka, Češko-slovanska soc.-dem. delavska stranka, Narodna svobodno-miselna (mladočeška) stranka, Narodno-socialna stranka, Češka združena katoliška stranka, Ljudska napredna stranka na Moravskem, Moravska katoliško-narodna stranka. — Za Poljaki prihajajo Rusini in Čehi. Tudi slovenski časniki debatirajo o enakem vprašanju. Nemci so si ustanovili svoj Verband. Za danes zabeležimo samo dejstva, bomo pa še razmotrivali o načelnem stališču, ki ga mora zavzemati napram tem koalicijam strank delavstvo.

Vožnja po železnicah se podraži. Poršek utegne znašati 20 do 30 odstotkov. Termin še ni določen.

Trgovske in obrtne zbornice morajo po odredbi prejšnje vlade občevati s centralnim uradom in skupnim ministrstvom v nemškem jeziku. Proti odredbi so se pritožile trgovske zbornice v Pragi, Budjevicah in Olomucu.

Delavstvo, pozor! Vrše se koncentracije političskih strank. Vse te koncentracije in združitve so pripravljene za delovanje po vojni. S političskimi organizacijami sedaj ne moremo delovati, pač lahko delamo za strokovne in gospodarske organizacije. Ne zamudimo torej sedanjega važnega trenutka in ne bodimo nemarni!

Ničnostna pritožba dra. Kramara in tovarišev zavrnjena. Dne 20. t. m. se je vršila pred c. kr. domobranskim divizijskim sodiščem vzklicna obravnava. Sodišče je dopoldne razglasilo svojo odločbo o ničnostni pritožbi dr. Kramara, dr. Rašina, Cervenke in Zamazala, ki so bili zaradi veleizdajstva in hudodelstva proti vojni sili države, oziroma vohunstvo v vojnem času obsojeni na smrt. Vse točke ničnostne pritožbe so bile spoznane deloma za nedopustne, deloma za neutemeljene. S tem je postala razsodba pravomočna. Po končani razpravi se je sodni dvor posvetoval o morebitnem predlogu za pomiloščenje. — Kazenska obravnava proti poslancu sođr. dr. Soukup in tovarišem, ki bi bila se morala začeti na Dunnju 20. t. m. je v svrhu novih poizvedb preložena.

Banke navijajo cene. V Budimpešti so iztaknili v raznih skladiščih en milijon škatelj sardin. Te škatle so last sledečih bank: ogrsko-češke industrijske banke, anglo-avstrijske banke, filijalke tržaške prometne banke in ogrske trgovske kreditne banke. Te banke so ceno škatlice sardin

gognale od 60 vinarjev na 3 K 60 v. Proti tem bankam se je začelo sodno postopanje zaradi navijanja cen. Ljudje stradajo, banke pa jih derejo.

Zlati časi za Banke. Dunajska „Depositbank“ je dobila dovoljenje, da sme svojo delniško glavnico zvišati od 40 na 80 milijonov. Bančni zavod „Merkur“ bo svojo glavnico, ki znaša zdaj 50 milijonov, zvišal na 65 milijonov, „Verkehrsbank“ pa bo zvišala svojo glavnico od 50,4 na 60,2 milijonov. Za tiste, ki v tej vojni trpe in umirajo, mora biti jako tolažljiv tak dokaz, kako za gorko pečko sedeči ljudje bogate.

Krivo da bi pustili hirati otroka ali drugega trpinca, noče nihče prevzeti na svojo vest. Slabotne, shušane in bolne otroke okrepi takoj Fellerjevo pristno ribje olje.

Obvestilo Unijskega predstojništva!

Blagajnikom in članom v uvaževanje.

Dne 31. decembra zaključí Unija rudarjev svoje poslovne knjige. Zaraditega pozivljamo vse blagajnike skupin in vplačevalnice, da pošljejo za mesec november doteke obračune s položkami in gotovino

najkasneje do 28. decembra

unijski centrali. Člane prosimo, da poravnajo morebitne zastanke iz prejšnjih mesecev še meseca novembra.

One skupine in vplačevalnice, ki ne vpošljejo svojih obračunov za november do 28. decembra, bodo nevedene v poslovnem poročilu kot restantinje.

Dalje prosimo, da se navedejo v obračunu za november v plačevalni listi vsi člani skupine ali vplačevalnice (tudi vpoklicani) imenoma. Pri vsakem zadnje imenovanem članu naj se natančno navede zadnji vplačilni teden*. Pri vpoklicanih članih, naj se na mestu zadnje plačanega tedna vpiše v plačevalno listo „eingerückt“ (vpoklican).

Za leto 1917 bodo pobotniške znamke za I., II. in III. razred drugačne barve, ter se dopolnjejo blagajnikom skupin in vplačevalnic v prvi polovici meseca decembra. Pošiljatelj bo priloženo potrdilo, ki ga morajo blagajniki svojeročno podpisati in vrniti predstojništvu z obračunom za december.

Obračun za mesec december se mora zaključiti neglede na vplačevanje članov dne 31. decembra ter vposlati z vsemi ostalimi znamkami I., II. in III. razreda iz leta 1916 najkasneje do 15. januarja 1917 Unijski centrali. Število vrnjenih pobotniških znamk se mora ujemati, če je obračun v redu, s stanjem v izkazu o znamkah.

Vsi po zaključku računa za mesec december se vplačani prispevki, torej tudi plačani zastanki za leto 1916, se smejo potrjevati le z novimi znamkami za leto 1917. Vpisninske in proste znamke ne bodo nove ter jih torej ni treba vpošiljati. Število teh dveh vrst znamk, ki jih še imajo skupine in vplačevalnice v zalogi, se le prenese na novi račun ter morajo njih prejem blagajniki potrditi ob sprejemu novih znamk.

Oni člani, ki so v zmislu pravil preveč zaostali s prispevki, prosimo, da se pobrigajo, da bodo njih članske knjige v redu.

Ker ne izdamo glede teh navodil nikakršne posebne okrožnice, prosimo sodruge blagajnike, da se ravnaajo točno po teh navodilih.

Predstojništvo Unije rudarjev avstrijskih.

*Kot zadnji plačani teden velja oni, ki je v članski knjigi prepleten s pobotniško znamko (vštevajo se tudi proste znamke).

kajti ono jih ojači in napravi odporne proti boleznim. Malokrvni, žlezasti otroci in odrasli ga radi uživajo, ker je popolnoma brez okusa in duha. Doječe matere imajo po zavžitju tega olja veliko mleka za dojenčke in postanejo krepke. Čisto in res pristno olje najboljšje kakovosti ima po izjavi več zdravnikov prednost pred vsemi mešanici in emulzijami, ker vsebuje več učinkujočih tvarin. Cene pred vojno 2 steklenici za 5 K poštine prosto razpošilja E. V. Feller, dvorni lekarnar v Stubici, Elzatr. 334 (Hrvaško).

Svetovni pregled.

Pruska poslanska zbornica je 20. t. m. razpravljala o predlogu, glede varstva nemškega značaja tistih pruskih kronovin, v katerih prebivajo Poljaki. Minister notranjih del Loebell je izrekel upanje, da bo ustanovitev samostojnega kraljestva Nemčiji v korist in da bo ž njim utrjena varnost in moč Nemčije na izhodu. Pruska vlada bo posvetila največjo pažnjo vplivu kraljestva poljskega na Poljake v Nemčiji, a pruska država bo ostala zvesta svoji narodni nalogi v izhodnih provincih in upa da ostanejo ondu prebivajoči Poljaki brezpogojno zvesti nemškemu narodu.

Civilno službeno dolžnost, ki smo zadnjič o njej poročali, je nemški državni svet sprejel.

Hindenburg je pisal nemškemu državnemu kanclerju dve pismi, v katerih priporoča skrb za prehranjevanje prebivalstva in marljivo obdelovanje zemlje.

Poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz umrl. Pred enajstimi dnevi je umrl za srčno kapjo v Švici znameniti poljski pisatelj Henrik Sienkiewicz. Rojen je bil leta 1846 v Voli Okrzejski na Ruskem Poljskem ter je študiral v Varšavi. Prepotoval je mnogo sveta; bil je v Ameriki, Afriki, najrajši je pa bival v Parizu. Kot pisatelj je pisal največ zgodovinske romane, v katerih je opisoval vso nesrečo in slavo Poljakov, zlasti ga je bolel vedni razdor, ki se vleče skozi vso poljsko zgodovino, med poljsko zlahto. Tupatam se je dotikal tudi socialnih vprašanj. Njegovi romani „Z ognjem in mečem“, „Potop“, „Rodbina Polaneških“, „Križarji“ in rimski roman „Quo Vadis“ so znani tudi nam. S politiko se Sienkiewicz ni pečal; po svojem prepričanju je pripadal klerikalnim strankam. Ob izbruhu vojne je šel v Švico ter se je nadejal, da reši ugodno poljsko vprašanje entente.

Kupčija z neorganiziranimi delavci! V številki 77. „Süddeutsche Tabakzeitung“ v Nemčiji, kjer so tobačne tovarne še v zasebni lasti, a ne državni monopol kakor pri nas v Avstriji, je izšel naslednji značilni oglas:

„Prodaj večjo, sedanjemu času primerno, popolnoma zasedeno z delavstvom in prav dobro zaposleno tobačno tovarno za smotke. Dober zarod ženskega, neorganiziranega, cenega delavstva.“

Po ceni je torej to delavstvo, ker ni organizirano. To trdi tovarnar, ki prodaja svoje podjetje. In vendar trdi še toliko delavcev, da organizacija ni nič vredna; da, imamo še celo take tepce, ki pravijo, da organizacije izkoriščajo delavstvo, ker pobirajo prispevke, ki so vendar neobhodno potrebni. Gorenji podjetniški oglas pove tem ljudem pač dovolj jasno, kako bedasta je njih trditev. Neorganizirani delavec je poceni, to je slabše plačan nego organizirani tovariš. To resnico pove podjetnik nehote, apri meri se nesreča, da jo vendar pove. Razumen delavec uvidi to priznanje seveda tudi že v boju proti delavskim organizacijam, ki ga goji podjetništvo napram njim,

535 letal sovražnih so uničili Nemci na zahodni bojni črti od 1. oktobra 1915 pa do 30. septembra 1916.

Poslanike centralnih držav na Grškem so na zahtevo entente izgnali.

Velikanska nezgoda v Arhangelskem?
V ruskem pristanišču Arhangelsk je nastala velikanska eksplozija, kar je najbrže povzročil ali napad s podmorskim čolnom ali pa se je izvršil atentat. Izgubljenih je bilo sedem parnikov. Pristanišče je bilo polno ladij in je bilo podobno gorečemu morju. Strelivo, ki je bilo uničeno na suhem, je bilo vredno 80 milijonov rubljev. Pogorelo je tudi skladišče moskovskih predilnic, kjer se je nahajalo do 20.000 bal bombaža. Dve tovarni gumija cenita svojo škodo na 15 milijonov rubljev. Uničen je bil tudi avtomobilski park, ki je bil namenjen za vožnjo med Petrogradom in Moskvo. Nesreča je zahtevala mnogo človeških žrtev.

Države sporazuma so vložile protest proti samostojnosti Poljske pri nevtralnih državah.

Sporazum zahteva, da Grčija odslovi avstroogrskega, nemškega, bulgarskega in turškega poslanika.

Trgovski podmorski čoln „Deutschland“ je prispel drugič v Ameriko. Ko je odplul podmorski čoln zopet, je zadel v vlačilno ladjo, ki se je potopila. Nato se je vrnil podmorski čoln nazaj v pristanišče. Pravijo, da je bil izvršen atentat na „Deutschland“, in ko se je hotela ogniti napad je zadela v vlačilno ladjo. Koliko je „Deutschland“ poškodovana, o tem strogo molče.

Spor med Mehiko in Zedinjenimi državami se je zopet znatno poostiril. Najbrže pride med državama do vojne.

Bolečine v prsih je treba hitro prepoznati. Po izkušnjah vemo, da prsa po nastopu bolečin izgube svojo gibljivost, kar povzroča zopet težko dihanje in zadržuje redni pritok kisika v kri. Vsega tega se lahko ognemo, ako masiramo prsa in pleča s Fellerjevim bolečine biazječim rastlinskim esencnim fluidom z zn. Elzafluid. Masaže ne odstranijo samo bolečine, temveč zvišajo tudi delazmožnost pljuč, ker skrbje za živahnejši obtok krvi. Za te masaže uporabljajte staroizkušeni, prisni preparat. Fellerjev Elzafluid. Cene pred vojno 12 steklenic franko samo 6 kron. Pristnega dobite le pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica, Elzatr 334 Hrvatsko. Obenem lahko naročite Fellerjevo milo odvajajoče rabarbarske kroglice z znamko Elzakroglice kadar trpite na zagatenju, zapeki in želodčnih slabostih, da jih imate takoj pri rokah, 6 škatlic stane franko 4 K 40 vin. V nobeni družini naj ne manjka teh izbornih domačih sredstev. One čitatelje, ki trpe na kurjih očesih, opozarjamo na izborni Elzapreparat na Fellerjev turistovski obliž à 1 in 2 kroni.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Še imate čas

da daste slike (fotografije) svojih, v boju padlih povečati. S poslanimi slikami naj se blagovoli sporočiti, na koliko stopinj se ima slika povečati. Slike povečam za naslednjih cenah:

Slika 8 × povečana in za 4 kart. stane 7 K
„ 16 × „ „ 4 „ „ 12 K
„ 20 × „ „ 4 „ „ 17 K

Izgotovljene slike dopošljem po povzetu. Izvršujem tudi vsa druga v mojo stroko spadajoča dela, skrbno in po najnižji ceni.

Alojz Vrbovšek, fotograf

Judendorf 104. pri Ljubnu (Leoben.) Štajersko.

Umrla je dne 22. t. m. v Ljubljani blagorodna gospa

Vekoslava Scagnetti rojena Štrukelj,

soproga mestnega stavbenika in tovarnarja.

Pogreb je bil dne 24. t. m. Žalujoci rodovini naše sožalje.

Za jesensko sezono
priporoča trdka
Gričar & Mejač
LJUBLJANA, Prešernova ulica 9.
svojo bogato zalogo
izgotovljenih oblek
za gospode in dečke
ter mične novosti
v konfekciji za dame in deklice.
Ceniki zastonj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanov
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Breskvar Viktor	1.—3. pop.		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Franciš. ul. št. 4. pritličje
Dr. Kratgher Alojzij	1.—3. pop.		Poljanska cesta 18/I.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe zastonj in franko.